

Datum: 04-06-2025

Memo: herziende aanpak tegen eenzaamheid voor Capellenaren

Portefeuillehouder: Marc Wilson

Betrokken beleidsvelden: jeugd, gebiedsregie, data, communicatie en gezondheid.

Afdeling en unit: samenleving, MZP

Auteur: Livien van de Ven

Bijlage(n): 1

Memo: nieuwe aanpak tegen eenzaamheid voor Capellenaren

1. Doel van het memo

Het doel van dit memo is om van wethouder Wilson instemming te krijgen voor de uitvoering van de nieuwe aanpak tegen eenzaamheid voor Capellenaren. De nieuwe aanpak is meer wijkgericht en datagestuurd. Dit memo adviseert om de focus te verleggen naar wijken waar eenzaamheid het hoogst is. In april en mei zijn twee verdiepende overleggen geweest. Hieruit volgden meerdere aanscherpingen. Deze zijn verwerkt in de aanpak, zie voor meer informatie paragraaf 5.

2. Aanleiding voor de aanpak

Het coalitieakkoord "Voor vandaag en morgen 2022-2026" benadrukt de noodzaak om eenzaamheid aan te pakken, met een focus op sociaal en zorgzaam Capelle. Meer dan nodig, omdat eenzaamheid afgelopen jaren is toegenomen. Daarnaast brengt het kosten met zich mee, wanneer eenzaamheid langdurig aanhoudt. Eenzaamheid leidt tot gezondheidsrisico's, minder meedoen in de samenleving en een gevoel dat welzijn of geluk tekortschiet. In deze paragraaf staan de belangrijkste ontwikkelingen die de aanleiding vormen voor de nieuwe aanpak.

2.1 Eenzaamheid in cijfers

De eenzaamheidscijfers uit 2022 van 18 jaar en ouder in Capelle zijn relatief hoog (Buurtatlas, RIVM). 53,8% van de inwoners ervaart eenzaamheid, dat is iets hoger dan het landelijke gemiddelde van 49,2%. De wijken waar het percentage aan eenzaamheid in meerdere leeftijdsgroepen hoger ligt dan het gemiddelde, zijn:

- Oostgaarde-Noord;
- Middelwatering-Oost;
- Schollevaar-Zuid;
- Het Rivium (wijk Fascinatio);
- Schenkel.

De hoge eenzaamheidscijfers zetten zich voort in verschillende leeftijdsgroepen. Tussen de 18 en 65 jaar is in Capelle 54,5% eenzaam, tegenover het landelijk gemiddelde van 48,9%. Voor de 65-plus groep is dit 52,2% tegenover 50%.

De gezondheidsmonitor van jongvolwassenen vanaf de leeftijd vanaf 18 tot 30 jaar (GGD, 2024) benadrukt dat de mentale gezondheid en eenzaamheid onder jongvolwassenen zorgpunten blijven.

2.2 Eenzaamheid in New Town Capelle

Eenzaamheid is een belangrijk thema in het rapport 'Zorgen voor New Towns' (2024). Capelle kampt als New Town met een zwakke sociale binding: burens hebben weinig contact en eenzaamheid onder bewoners is relatief hoog. Op de ranglijst voor 'weinig eenzaamheid' staat de gemeente op plek 316 van 337.

2.3 Nieuw beleid nodig

Ten slotte is **de aanpak 'Meer Samen, minder eenzaam' (2019) toe aan vernieuwing**. De aanpak heeft eenzaamheid op de agenda gezet, een stuurgroep en alliantie opgericht en activiteiten bevorderd. Alleen eenzaamheid blijft toenemen. Bovendien vragen de ontwikkelingen binnen de organisatie om een aangepaste rol van de gemeente. Denk bijvoorbeeld aan de ombuigingsopgave waardoor we op een andere manier naar ons werk kijken. De nieuwe aanpak geeft hier invulling aan. De focus komt te liggen op een faciliterende rol voor de gemeente, waarbij bestaande samenwerkingen meer worden benut en versterkt.

2.4. Behoeften van partners

De nieuwe aanpak is gebaseerd op bijeenkomsten op 2 en 16 april 2024. Stuurgroep- en alliantieleden zijn uitgenodigd om een conceptplan te bespreken en input te geven. Hieronder zijn de belangrijkste uitkomsten opgesomd.

- Bestaande aanbod verbeteren en aanvullen.
- Extra aandacht voor specifieke groepen (mensen tussen 25-65 jaar en mantelzorgers).
- **Meer werken in de wijk, bijvoorbeeld met de opgaveteams.**
- Duidelijkere manier om signalen op te merken en door te geven.
- Bewustwording vergroten.
- **Aanbod passend maken voor individuen en voor groepen.**

Daarnaast is besproken wat er wel goed gaat. Er is verbinding gecreëerd, aandacht voor het thema gevraagd en meerdere ontmoetingsactiviteiten georganiseerd met name voor ouderen.

3. Bevindingen inventarisatie (ontmoetings)activiteiten

Eenzaamheid komt voor in meerdere doelgroepen en kan zich op verschillende manieren uiten. Risicogroepen zijn jongeren, mantelzorgers, mensen met een beperking, mensen met een niet-westerse achtergrond en ouderen. Elke groep kent eigen uitdagingen die eenzaamheid kunnen versterken. Om de behoeften goed te begrijpen, richten de pilots zich op specifieke

doelgroepen. De keuze hangt af van het bestaande aanbod, de signalen van collega's en de inbreng van partners.

Capelle biedt veel (ontmoetings)activiteiten aan, maar er mist zicht op wat er op dit moment ontbreekt. Dit kan beter, vooral in wijken met veel eenzaamheid. Door een inventarisatie van de diensten zien we waar extra aandacht nodig is. Met diverse vakafdelingen¹ is een eerste inventarisatie gemaakt. De belangrijkste bevindingen staan hieronder.

- **Het meeste aanbod richt zich op ouderen.** Daarnaast is er ook het samenwerkingsverband Capelle Krimpen Verbonden, die opkomt voor de belangen van deze doelgroep.
- Er liggen kansen om **andere doelgroepen** te bereiken en het aanbod daarop aan te passen. Deze doelgroepen kunnen **zijn: alleenstaanden, eenoudergezinnen, bewoners met de leeftijd tussen 25 en 50 jaar, mantelzorgers en jongeren.**
- We hebben **onvoldoende zicht op waar 'eenzamen' behoefte aan hebben.** Het is een lastige doelgroep om te bereiken. **Daarom is het beter om hen zelf op te zoeken en gericht te bevragen.** Er is binnen de gemeente vooral behoefte om beter zicht te krijgen op alleenstaanden, eenoudergezinnen en jongvolwassenen. Voor de andere pilots kan de focus van de doelgroep veranderen.
- **In sommige wijken doet de gemeente Capelle al veel. Voorbeelden:** in Oostgaarde start de gezonde buurtaanpak, in diverse wijken start een onderzoek vanuit de samenwerking voor New-Towns en er is een werkgroep sociale cohesie in Middelwatering-Oost.

4. Centrale vraag en maatschappelijke effecten

4.1 Centrale vraag

De centrale vraag in dit memo is: *welke beleidsmaatregelen kunnen de verbinding in wijken waar eenzaamheid hoger² is versterken en de zelfredzaamheid van kwetsbare Capellenaren verbeteren?*

De focus verschuift van een gemeentebrede aanpak naar een wijkgerichte aanpak op basis van data en analyses. Het bevordert de al bestaande verbindingen en zelfredzaamheid.

4.2 Maatschappelijke effecten

Voor de nieuwe aanpak zijn drie maatschappelijke effecten geformuleerd. Deze staan hieronder.

1. **Voorkomen van vereenzaming:** we voorkomen dat Capellenaren vereenzamen door wijkgericht te werken en ons te richten op de individu.
2. **Signaleren van vereenzaming:** we signaleren Capellenaren die vereenzamen of al vereenzaamd zijn en bieden gerichte hulp aan individuen.

¹ Collega's van gebiedsregie, communicatie, jeugd en gezondheid.

² Hiermee wordt bedoeld: de wijken die hoger scoren dan het gemiddelde in Capelle.

3. **Bewustwording over eenzaamheid:** we vergroten het bewustzijn onder Capellenaren over de gevolgen van eenzaamheid, met focus op een specifieke doelgroep die meer aandacht nodig heeft: zoals jongvolwassenen en volwassenen tussen de 25 en 55 jaar.

5. Maatregelen

In februari zijn meerdere maatregelen geadviseerd. Op basis van verdiepende overleggen in april en mei verschuift **de focus naar het individu**. Hierdoor krijgen we beter zicht op wat doelgroepen willen en wat in het aanbod ontbreekt. **De voorkeur is om de aanpak te starten in de twee wijken, namelijk: Schollevaar-Zuid en Schenkel**. De aanpak in de eerste twee wijken bestaat uit twee maatregelen. De derde maatregel is gemeentebreed.

1. Wijkgericht: achter-de-Voordeur-Aanpak

Deze maatregel kan op **twee manieren** worden ingevuld. **In de ene wijk** huren we **een organisatie** in om huisbezoeken te doen en 'onzichtbare' eenzamen te bereiken. **In de andere wijk** doen we dit **in samenwerking met de woningcorporaties** tijdens onderhoudsbezoeken of via medewerkers die al huisbezoeken afleggen. Tijdens (onderhouds)bezoeken komen meerdere (zorg) organisaties achter de voordeur en kunnen eenzaamheid signaleren.

De gesprekken met bewoners trekken we **breder dan alleen eenzaamheid**, daarom is het onderwerp **mentale gezondheid**. Het doel van deze gesprekken is om de behoeften op te halen en waar nodig door te verwijzen naar andere partners. We richten ons op 'hotspots'. In Schenkel zijn dit bijvoorbeeld flats of een buurt met een hoog percentage alleenstaanden en/eenoudergezinnen. Voor **Schollevaar-Zuid** richten we ons op **jongvolwassenen**, dit is leeftijdsgroep vanaf 18 jaar tot 30 jaar.

2. Wijkgericht: versterking signalering en follow-up

We benutten het **bestaande netwerk van signaleerders**. Dit zijn al bestaande functies die dagelijks contact hebben met bewoners. Vanuit de zorg kan dit een zorgmedewerker, wijkverpleegkundige en huisondersteuner zijn. Vanuit de corporatie kan dit een huismeester of woningconsulent zijn. Vanuit welzijn kan dit een opbouwwerker, buurtverbinder of ouderencoach zijn. Het doel is om de opvolging van signalen te verbeteren en samenwerking tussen de organisaties te verbeteren.

3. Gemeentebreed: bewustwording

Om Capellenaren bewust te maken van eenzaamheid, wordt een portrettenreeks gemaakt. Tijdens de Week van de Verbinding vragen we gemeentebreed aandacht voor het thema eenzaamheid. De portrettenreeks sluit goed aan bij het doel van deze campagne. De nadruk ligt op de leeftijdsgroepen vanaf 25 tot 55 jaar.

6. Kostenoverzicht

In tabel 1 staat een kosteninschatting. Een specificering volgt nadat offertes zijn opgevraagd. Het overzicht gaat over de periode vanaf 2025 tot en met 2028. De kosten worden betaald uit het jaarlijks budget van 59.000 euro. Dit bedrag is na de vaststelling van het Plan van Aanpak 'Minder eenzaam, meer samen' vrijgemaakt. De kosten worden geboekt op kostennummer 6610030 Eenzaamheid.

Voor het jaar 2025 worden kosten gemaakt voor de start van de nieuwe aanpak, de Week van de Verbinding en overige kosten. Voor 2026 wordt budget gebruikt voor de aanpak in Schollevaar-Zuid en Schenkel. Dit is inclusief monitoring. Voor 2027 wordt het budget gebruikt voor de aanpak in een andere wijk/wijken. Voor een gemeentebrede aanpak, die na de pilots volgt, moet extra budget worden vrijgemaakt.

Kostenpost	Kosteninschatting
2025	
A. Voorbereiden pilots wijk 1 en 2	30.000 euro
B. Portrettenreeks	14.000 euro
C. Week van Verbinding -Communicatiemiddelen -Activiteiten	15.000 euro
Totale kosten	59.000 euro
Budget	59.000 euro
2026	
Uitvoeren pilots wijk 1 en 2	50.000 euro
Monitoring	9000 euro
Totale kosten	59.000 euro
Budget	59.000 euro
2027	
Uitvoeren pilot(s) 3 en 4	45.000 euro
Monitoring	4.500 euro
Evaluatie	4.500 euro
Totale kosten	59.000 euro
Budget	59.000 euro

Tabel 1: kosteninschatting aanpak eenzaamheid

7. Vervolgstappen

Dit memo is de aanpak voor eenzaamheid. In de volgende paragrafen staan de vervolgstappen.

8.1 Afstemming

Op de definitieve aanpak wordt aan de wethouder instemming gevraagd. Daarna volgt de externe afstemming met de stuurgroep en alliantie eenzaamheid. De planning is om een sessie te organiseren na de zomervakantie. De tweede ronde is met de uitvoerende partij/partijen die de aanpak gaan uitvoeren. De planning is om deze sessie eind 2025 te organiseren.

8.2 Indicatoren

Samen met interne en externe partners stellen we indicatoren op, om het resultaat van de aanpak te meten. Het voorstel is om per maatregel een indicator op te stellen en hiermee te toetsen welk resultaat is behaald. De reden hiervoor is dat we invloed kunnen hebben op de

resultaten van de maatregelen. De vermindering van eenzaamheid wordt bepaald door een set aan factoren. Hier kunnen we als gemeente niet direct op sturen.

Het doel is om elk jaar een moment met de betrokken organisaties en/of partners te plannen en de indicatoren te bespreken. Er kan gemeten worden op de hoeveelheid signaleringen op eenzaamheid, doorverwijzingen en bereik van nieuwe eenzamen.

Voor een algemeen beeld over eenzaamheid in Capelle, gebruiken we gegevens uit de Gezondheidsmonitor van de GGD, de buurtatlas van het RIVM en de bewonersenquête van Capelle.

8.3 Globale planning

Q1 2025

- Inventariseren van het huidige aanbod.
- Interne afstemming voor de nieuwe aanpak.

Q2 2025

- Bestuurlijk instemming op de uitvoering van de nieuwe aanpak.

Q3 2025

- Sessie 1: nieuwe aanpak bespreken alliantie en stuurgroep eenzaamheid.
- College informeren nieuwe aanpak.
- Week van de Verbinding.

Q4 2025

- Sessie 2: kick-off partij/partijen voor Schollebaar-Zuid en Schenkel.
- Monitoring 2025.

2026

- Uitvoering pilots Schollebaar-Zuid en Schenkel.
- Eerste monitoringsmoment.

2027

- Uitrol andere wijk(en)
- Tweede monitoringsmoment.

2028

- Evaluatie van de aanpak.
- Inventariseren mogelijkheden uitrol gemeentebrede aanpak.

Bijlage 1: soorten en gradaties eenzaamheid

Bijlage 1: soorten en gradaties eenzaamheid

Voor een heldere aanpak wordt de definitie eenzaamheid afgebakend. Hiervoor wordt de website van de Rijksoverheid eenzaam.nl en de data van het RIVM gebruikt. De definitie eenzaamheid luidt als volgt: *“Eenzaamheid is je niet verbonden voelen. Je ervaart een gemis aan een hechte, emotionele band met anderen. Of je hebt minder contact met andere mensen dan je wenst. Eenzaamheid gaat gepaard met kenmerken als negatieve gevoelens van leegte, verdriet, angst en zinloosheid en met lichamelijke of psychische klachten”*². Eenzaamheid is iets dat je ervaart. Dit betekent dat je pas eenzaam bent als je jezelf eenzaam voelt.

Soorten eenzaamheid

Er zijn verschillende oorzaken voor eenzaamheid. Voor deze aanpak richten we ons de volgende soorten:

- Emotionele eenzaamheid: als iemand een hechte, intieme band mist met één of meerdere personen.
- Sociale eenzaamheid: minder contact hebben met andere mensen dan je wenst.
- Existentiële eenzaamheid: gaat over het ontbreken van de zingeving van je sociale contact.

Gradaties eenzaamheid

Het succes van de aanpak hangt af van waarop de focus ligt. Er zijn namelijk verschillende gradaties in eenzaamheid waarvoor een passende aanpak nodig is. Als gemeente kan je onderscheid maken tussen vier gradaties van eenzaamheid.

- Gradatie 1 richt zich op preventie;
- Gradatie 2 op mensen met verhoogd risico op eenzaamheid door life-events;
- Gradatie 3 licht tot matige eenzaamheid waarin een emotionele of sociale binding tekortschiet en
- Gradatie 4 ernstige eenzaamheid.